

1916 - OCUPAREA BUCUREȘTIULUI

În urma declarației de război a României adresată Austro-Ungariei, în ziua de 15/28 august 1916, Armata Română a trecut Carpații prin 18 coridoare de trecere. Pe frontul de Nord s-au angajat 80% din efectivele trupelor române, luptând pe un front larg de circa 1500 km. Zeul Marte nu a ținut cu Români, a căror oștire nu era suficient de înarmată și echipată pentru un război împotriva unor forțe superioare numeric cât și în privința dotării cu armament modern. Și rezultanta a fost catastrofa militară de la Turtucaia (18-24 august 1916), ca o replică vindicativă a păcii de la București. Înfrângerea categorică a costat Armata Română mii de morți și circa 28.000 de prizonieri. Cu trei ani înainte, în iunie 1913, România declarase război Bulgariei în cel de-al doilea Război Balcanic. La 1 iulie, trecuse Dunărea și în urma unui marș fără lupte (dar cu numeroase pierderi din cauza epidemiei) și capitularea unui corp de armată bulgar ajunsese până la 20 km de Sofia. Țarul Ferdinand al Bulgariei a solicitat Regelui Carol I al României stoparea înaintării trupelor. Pacea s-a încheiat la București în iulie 1913 și în urma conferinței sârbii, grecii și turcii au ocupat teritoriile din Bulgaria, iar România primea Sudul Dobrogei (Cadrilaterul cu județele Durostor și Caliacra, până la linia Turtucaia-Turk-Smil-Ekrené). La Turtucaia bulgarii și-au luat revanșa și răzbunarea lor avea să se manifeste și în perioada ocupării teritoriilor românești de germani, austro-unguri, turci și bulgari. Armatele române se retrăgeau și în Nord, și în Vest. Generalii Puterilor Centrale vizau ocuparea Bucureștilor. Germanii au elaborat un plan de încercuire a Capitalei României, prin atacul convergent a trei armate conduse de cei trei generali K: Krafft, Kosch, Kühne, care formau un front unic în forma unui arc de cerc cu aripa stângă la Curtea de Argeș, centrul la Slatina, flancul drept la Giurgiu. Forțele militare ale celor trei K se ridicau la 12 divizii infanterie și 4 de cavalerie. Mareșalul August von Mackensen (1849-1945), care luptase împotriva rușilor, fusese detașat la Dunăre și numit comandant suprem al forțelor militare aliate din Muntenia, ajutat de generalul Erich von Falkenhayn (1861-1922), comandant al Armatei a IX-a germane.

Constantin Presan

Apare sub egida Fundației Literar Istorice „STOIKA”

Independența prin cultură

Bucureștiul era apărat de o centură alcătuită din 18 forturi mari și 18 baterii intermediare, aflate la

circa 10 km de oraș. Fortificațiile fuseseră realizate după planurile unui general francez care fortificase și Anvers-ul (distrus în războiul în desfășurare de formidabila artilerie grea germană). Cetatea București părea de necucerit. Însă în timpul neutralității forturile fuseseră dezarmate prin scoaterea pieselor de artilerie, care, așezate pe roți, au fost folosite în luptele de front.

Planurile de apărare a Bucureștiului au fost încredințate generalului Constantin Presan (1861-1943), devenit ulterior mareșal al României. Bătălia pentru București a fost numită seria de lupte de la râul Argeș și afluentul său Neajlovul, ultima încercare a Armatei Române de a salva Bucureștiul în zilele de 17/30 noiembrie - 20 noiembrie/3 decembrie 1916. Trupele române au luptat pe un front de circa 150 km. Planul ofensiv prevedea spargerea frontului german dintre Grupul Kühne, care luptase în Oltenia, și Grupul Kosch, venit din Sud, aliat cu trupe bulgare și cucerirea acestuia, care aproape s-a realizat. Lupte grele s-au dat la Călugăreni. Putem face o interesantă paralelă între Călugăreni august 1595 și Călugăreni noiembrie 1916. Amândouă au fost bătălii de care depindea independența țării. Amândouă au fost înfrângeri după care oștile române s-au retras și teritoriul românesc a fost ocupat de inamici. Urmările celor două confruntări au fost similare: realizarea Unirii celor trei Țări Românești în 1600, realizarea Statului Român modern unitar, la 1 Decembrie 1918.

Ofensiva română începută sub bune auspicii a fost încetinită de rezervele trimise în ajutorul Grupului Kosch la ordinele insistente ale lui Mackensen și de un eveniment nefericit: planurile operațiunilor militare române au intrat în posesia germanilor după ce un automobil cu doi ofițeri români din divizia a 8-a a nimerit într-un regiment bavarez în marș.

Armata Română a început să cedeze teren și la 20 noiembrie/3 decembrie, către orele 17:00 a început retragerea spre Est.

Bucureștiul era lipsit de apărare și la 23 noiembrie/6 decembrie 1916, trupele Puterilor Centrale au ocupat Capitala României. Cu câteva zile înainte Guvernul părăsise orașul (20 noiembrie/3 decembrie) și se stabilise la Iași. Se autoexilasera în Moldova ministerele de Război, Afaceri Străine, Lucrări Publice, Industrie, Comerț. Cu acceptul Regelui Ferdinand și al Președintelui Consiliului de Miniștri, a rămas în Capitală un guvern de giranți, cu ministerele de Interne, Finanțe, Domenii, Justiție, Instrucțiune, Culte și alte instituții importante: Primăria (Emil Petrescu, înlocuit imediat), Prefectura Poliției (general Alexandru Mustață, înlocuit cu Alexandru Tzigara-Samurcaș).

Care era mentalitatea bucureșteanului?

Începutul războiului nu prea l-a impresionat. Succesul campaniei din 1913, din Bulgaria, inoculase în mintea Românului un sentiment de superioritate și dispreț pentru inamicul bulgar. După primele zile de război, prin cârciumi și berării se comenta: Brașovul și Sibiul au fost ocupate de Armata Română, care se îndreaptă spre Budapesta. Seninătatea și optimismul inconștient au fost distruse după aflarea înfrângerii de la Turtucaia.

Apoi a observat transformarea orașului, care cunoscuse mobilizarea și declararea stării de asediu: rechiziționarea automobilelor de către patrulare militare pentru transportarea trupelor, coloanele de vehicule sanitare, mulțimea răniților și pribegilor veniți din Dobrogea. Apoi veștile despre ocuparea succesivă a orașelor din Nord, Sud și Vest (Brașov, Constanța, Craiova). O altă dovadă că bucureștenii se aflau în război au fost atacurile aeriene ale zepelinelor și aeroplanelor. Încă din prima noapte de război, un zeppelin venit din Bulgaria (unde germanii aveau o escadrilă de aeroplane și câteva zepeline) a îngrozit populația, însă văzând că nu-s periculoase (nu au fost victime sau distrugerii de locuințe) au asistat la spectacolul fasciculelor proiectoarelor și canonada tunurilor și mitralierelor apărării antiaeriene. Însă la începutul lui septembrie, un atac aerian a provocat victime și distrugerii grave. Cel mai violent bombardament s-a desfășurat în după-amiaza splendidă de 12/25 septembrie, când 5 aeroplane germane au lansat 30 de bombe făcând numeroase victime: aproape 500 de morți și peste 1000 de răniți. Nu mai era o glumă și Românii au început să ia în serios războiul. Dintre capitalele Antantei, Bucureștiul a fost cel mai afectat. Cel mai puternic bombardament asupra Londrei s-a soldat cu mai puțin de 70 de morți.

După evacuarea Guvernului au început zile de așteptări, temeri și speranțe. Cum se vor purta cuceritorii? Cu clemență sau asprime? Orașul se luminase după trei luni de beznă provocată de atacurile aeriene. Așteptarea înfrigurată era inutilă. Germanii au ocupat orașul abia peste trei zile.

Noul prefect al Capitalei, generalul Alexandru Mustăță (fost „combatant” în Războiul Balcanic) a dat o proclamație luni, 21 noiembrie, prin care, în 11 puncte, anunța obligativitatea locuitorilor de a se conforma poruncilor armatelor de ocupație, în caz de nerespectare pedepsele erau foarte aspre. Pedepsa capitală pentru: nesupunere la ordine, posesia de arme, întruniri, tipărirea sau editarea de publicații, insulta armatelor imperiale prin amenințări cu vorba sau gestul, circulația după orele 9 seara prin oraș.

Altă proclamație amenința cu împușcarea pe cei care nu vor pune la dispoziția ocupanților tot ce vor cere, sau care vor da azil vreunui soldat aparținând armatelor dușmane (ruși, români).

Cel care afirma că soldații români sunt dușmanii era noul prefect, generalul român Alexandru Mustăță, protectorul vieții și bunurilor locuitorilor Capitalei României.

De luni 21 noiembrie/4 decembrie 1916, resturile armatelor române învinse intrau prin vestul orașului și se retragau prin barierele din nord-est! Împreună cu ei, fugeau din calea cuceritorilor grupuri de pribegi, cu calabalâcul lor, cu neveste, copii și suferinzi. Cum scria Constantin Kirițescu în „Istoria războiului pentru întregirea României”: „Grupuri de soldați încep a se ivi pe străzile dinspre Apus. Sunt resturile armatei înfrânte pe Argeș. Au venit pe jos toată noaptea. Câte doi, trei, uneori în grupe mai mari, obosiți, palizi, abia târându-se, amestecați, soldați din diferitele regimente, infanteriști, cavaleriști pe jos, artileriști fără tunuri...”.

Miercuri 23 noiembrie/6 decembrie, zi noroasă, cer plumburiu, timp rece și umed.

Bucureștiul a fost ocupat de forțele militare ale Puterilor Centrale. Dimineața, la orele 5:00, generalul August von Mackensen a trimis un căpitan cu scrisoare către Comandantul Cetății București prin care cerea imperativ ca orașul și garnizoana să se predea fără condiții, pentru a se salva vieți omenești. Scrisoarea nedescăcută i se remite cu explicația că orașul nu are forturi armate, nici garnizoană, iar trupele de campanie care l-au apărat s-au retras.

Totuși, câteva companii românești de sacrificiu din divizia a 2-a, luptau între Chitila și Mogoșoaia pentru a întârzia ocuparea orașului și a ușura retragerea soldaților români. Primarul Bucureștilor, Emil C. Petrescu, se deplasează la Bragadiru, pe șoseaua București-Giurgiu, pentru a preda orașul armatelor germane; așteaptă inutil vreo 3 ore și nu se ivește nicio patrulă inamică. În București, de dimineață, se produce o explozie puternică și un incendiu uriaș cuprinde Dealul Spirii. Arsenalul a fost aruncat în aer, după distrugerea în timpul nopții a lucrărilor militare care ar fi putut fi folosite de inamic. Pe Calea Victoriei, pavajul este măturat și așternut cu nisip pentru armatele victorioase, că de-aia-i Calea Victoriei. Sergenții de stradă, în mare ținută, cu coiful prusian de paradă, așteaptă „oaspeții dragi”!

Pe la 12:00, un escadron de cavalerie, o companie alsaciană de infanterie și o companie de grenadieri prusieni, intră fără luptă pe Calea Victoriei. La 12:30, ofițerii germani sosesc la Primărie și cer predarea orașului în numele generalului Falkenhayn. Primarul declară că în oraș nu sunt trupe, iar civilii nu vor reacționa. Pe la 14:00, intră în București, pe Calea Rahovei, generalul Mackensen, iritat că armata a IX-a germană a generalului Falkenhayn ocupase orașul. Bucureștiul, pentru Mackensen, avea să devină începutul declinului carierei sale. Supranumit „Spărgătorul de fronturi”, Mackensen avea să învețe de la generalii români, în iulie-august 1917, lecția înfrângerii sau lecția umilinței.

După predarea Capitalei administrației militare germane, în cabinetul Prefecturii Poliției, a urmat ocuparea militară a importantelor instituții bucureștene. O patrulă germană a dezarmat cu brutalitate garda Palatului Regal. Armatele de ocupație au fost încartiruite în București, în instituții, în case particulare, în cazărmi. Cele mai bune au fost repartizate germanilor.

Mackensen a fost cazat în casa baronului Meitani (Piața Valter Mărăcineanu, lângă Cișmigiu). Comandatura germană a Capitalei a fost instalată în Palatul Lucrărilor Publice (astăzi, Primăria Generală a Capitalei), ridicat în 1910 după planurile arhitectului Petre Antonescu, care a folosit pentru prima dată betonul armat. Guvernatorul României ocupate, Tülff von Tscheppe (general în rezervă, brutal și limitat) a ocupat Palatul Suțu (astăzi, Muzeul de Istorie al Municipiului București) iar Poliția de front germană (Feldpolizei) s-a stabilit la Athénée Palace. Adevăratul guvern al României ocupate era Administrația Militară în România - Militär Verwaltung in Rumänien (MVR),

care administra 14 județe ale Munteniei (județele Buzău, Râmnicul Sărat, Brăila erau administrate de Armata a IX-a germană, iar județele din Dobrogea erau sub stăpânirea armatelor de ocupație).

În prima zi a ocupației, soldați beți comiteau în periferii tâlhării, violuri, jafuri, crime. În curtea Palatului, turcii și bulgarii (până ce o companie germană i-a alungat) frigeau oi și berbeci. La Capșa, soldații bulgari, după ce goliseră pivnița de vinuri, se așezau pe podea sau la mesele de nuc, mâncau cu lingura de lemn ciorba de fasole din strachina de lut și scriau acasă „că au luat masa la Capșa” (culmea rafinamentului turistului străin în Micul Paris). Când Mackensen a coborât din automobil în fața Palatului Regal, a fost întâmpinat de sute de femei austriece, nemțoaice, unguroaice și evreice cu flori și urări de bun venit. În grădina Ateneului, bivucase un regiment de cavalerie otomană.

Bucureștii deveniseră un oraș cosmopolit. Pe străzi, în piețe, restaurante mișuna o lume pestriță (și deseori dubioasă) formată din ofițeri și soldați străini, samsari și negustori români, unguri, austrieci, evrei, prostituate, pușcăriși eliberați de administrația străină. Brusc, evreii bucureșteni au uitat Limba Română și vorbeau fluent limba germană și-și ofereau serviciile. Joi, 24 noiembrie/7 decembrie, Bucureștii erau supra-saturați cu trupe străine. O bună parte din ele porneau spre noile cantonamente din provincie.

Începe devalizarea Bucureștilor.

Administrația germană, cu acel spirit economic și practic, cu metodă și seriozitate, conform conceptului lucrul bine făcut, cu valabilitate perenă, inițiat și proclamat astăzi de actualul Președinte al României, a elaborat un vast plan de trecere a bogățiilor României în patrimoniul Reichului al II-lea prin rechiziții și raționalizări. Pentru început a fost rechiziționată întreaga producție de cereale și vinuri existente în oraș. Apoi, zahărul, băuturile spirtoase, petrolul, metalele (clopotele bisericilor, șinele de tramvai etc), sticlă, cauciuc, blănuri, textile, rufărie etc. Mai pe urmă, au fost confiscate mijloacele de locomotie: cai, trăsuri, automobile, biciclete, căruțe etc.

Acestea erau rechizițiile ale administrației.

Dar erau și ale ofițerilor, începând de la case și automobile, până la ceasuri și bijuterii. Ofițerii germani care ocupaseră cele mai bune imobile (deseori în dauna aliaților) trimiteau periodic în Vaterland lăzi cu mobile, blănuri, orologii, opere de artă, băuturi fine, în timp ce Românii mureau de frig și inaniție. Dispariția alimentelor a devenit cronică. În câteva zile băcăniile erau goale, apoi birturile, restaurantele, piețele, cluburile, hotelurile, chiar și instituțiile care funcționau ca servicii ale administrației militare de ocupație... A fost interzisă fabricarea săpunului (o lovitură îngrozitoare dată igienei, când molimele bântuiau cu putere), tăierea vitelor, fabricarea de produse de patiserie și cofetărie. Spitalele bucureștene au fost evacuate și umplute cu soldații străini, iar răniții și bolnavii

români mureau pe unde apucau, din cauza lipsei asistenței medicale, medicamentelor, hranei, frigului. Liceele și școlile au fost transformate în spitale militare. Mortalitatea era înfiorătoare, iar contrabanda, înfloritoare. Cele mai mici rele erau aroganța și brutalitatea ocupanților. Distrugerile și răzbunările contra inamicilor notorii erau frecvente. Casa lui Take Ionescu fusese devastată. Tot ce prezenta interes a fost furat, ce nu, a fost distrus: tapetul, parchetul dușumelelor, plafoanele cu picturi, stucatura.

Furturile și jafurile asupra populației erau la ordinea zilei. S-a procedat și la furtul instituțional. Bulgarii au pretins să li se dea Capșa, Palatul Ministerului de Externe, (unde se semnase pacea de la București în 1913), toate laboratoarele și biblioteca Facultății de Medicină din București, toate planele din Capitală și asigurarea transportului în Bulgaria. Au jefuit Biblioteca Academiei. Om de onoare, Mackensen a ordonat întoarcerea trupelor bulgare în București și restituirea valorilor. Tot bulgarii au furat moaștele Sfântului Dimitrie Basarabov, patronul Bucureștilor. Prefectul Poliției Capitalei i-a convins pe germani că nerestituirea va provoca revolta creștinilor din București și moaștele au fost înapoiate. Turcii au luat statuia lui Mihai Viteazul și de la Palatul Regal au luat tunurile capturate de Români la Plevna, sperând să șteargă pata înfrângerii, și le-au dus la Istanbul. Acestea au fost o parte din suferințele Românilor acum mai bine de o sută de ani.

În 1918, după 11 noiembrie, când a fost semnat Armistițiul, armatele ocupanților s-au retras și Regele Ferdinand a intrat în București venind de la Iași, în ziua de 1 decembrie, zi în care la Alba Iulia, Românii din Transilvania, Banat, Maramureș și Crișana au hotărât Unirea cu România.

VIORREL GH. SPETEANU

0%

User Rating: Be the first one !

